

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра менеджменту

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Міжнародна екологічна діяльність
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми **Екологія**
(назва)
за спеціальністю 101 «Екологія»
(шифр, назва)

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Розробник: *Л. Могильна*

Могильна Л.М., к.е.н., доцент, доцент
(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто та схвалено затверджено на засіданні кафедри менеджменту	на	протокол від <u>22.06.2021</u> № <u>14</u>
	на	
	Завідувач кафедри	 (підпис) <u>Михайлов А.М.</u> (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми *В.Т. Скор* (підпис) *Скор В.Т.* (ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма *[Signature]* (підпис) *Коваленко Т.М.* (ПІБ)

Рецензія на робочу програму (додається) надана: *Скор В.Т. Вег.* (ПІБ)

Іванченко В.В. (ПІБ)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації *Г. Баран* (підпис) (*Г. Баранік*) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 10.08 2021 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Міжнародна екологічна діяльність					
2.	Факультет/ кафедра	Факультет економіки і менеджменту/ кафедра менеджменту					
3.	Статус ОК	<u>Обов'язковий</u> / вибірковий					
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	Освітньо-професійна програма «Екологія» за спеціальністю 101 «Екологія»					
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)						
6.	Рівень НРК	Перший (бакалаврський) рівні вищої освіти					
7.	Семестр та тривалість вивчення	Денна/Заочне 8 семестр, 15 тижнів/ 5 семестр, 15 тижнів					
8.	Кількість кредитів ЄКТС	3					
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)				Самостійна робота	
		Лекційні		Практичні /семінарські		Лабораторні	
		Денна	Заоч	Денна	Заоч.	Денна	Заоч.
		12	2	14	-		
						64	88
10.	Мова навчання	Державна (українська)					
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Могильна Людмила Миколаївна, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 303 е					
11.1	Контактна інформація	Farafonova_L@ukr.net					
12.	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент «Міжнародна екологічна діяльність» є важливою складовою частиною підготовки еколога та займає суттєве місце в його майбутній практичній діяльності. Основна увага приділяється ознайомленню студентів із основними положеннями, поняттями та завданнями сучасної міжнародної екологічної політики та законодавства; з основними міжнародними екологічними організаціями та правовими актами, спрямованими на охорону природи та раціональне використання природних ресурсів; формуванню у студентів уявлення про роль еколога-економічних процесів у розвитку суспільства.					
13.	Мета освітнього компонента	Мета: ознайомити майбутніх бакалаврів з основними теоретичними і практичними положеннями еколого-економічної діяльності, показати її роль в розумінні соціально-економічних процесів, що відбуваються в Україні та світі, сформуванню уявлення про міжнародні особливості розвитку економічних процесів та їх вплив на природне середовище.					
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на таких курсах, як: Основи наукової та природоохоронної діяльності, Економіка природокористування. 2. Освітній компонент є основою для Збалансоване					

		природокористування, Екологія міських систем
15.	Політика академічної доброчесності	<p>Відповідно до Кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ, академічна доброчесність – це сукупність принципів, правил поведінки учасників освітнього процесу, спрямованих на формування самостійної і відповідальної особистості, спроможної вирішувати завдання відповідно до освітнього рівня з дотриманням норм права та суспільної моралі.</p> <p>Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, результатів навчання. Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається нормативними документами Сумського національного аграрного університету, зокрема Кодексу академічної доброчесності, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ (повний перелік нормативних документів розміщений на сайті університету https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/).</p> <p>За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> – академічне шахрайство (користування телефоном при написанні письмових робіт) призведе до повторної задачі роботи; – списування - від першого попередження до анулювання роботи; – плагіат призведе до анулювання роботи
16.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=2317

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)			Як оцінюється РНД
	ПРН ₄	ПРН ₇	ПРН ₉	
ДРН 1. Розуміти набуті знання, розуміти предметну область, використовуючи теоретичну базу та знання механізмів і методів міжнародної екологічної діяльності, навчитися з успіхом використовувати їх на практиці для роботи в сучасних умовах.	х		х	Тест множинного вибору
ДРН 2. Передбачати тенденції майбутніх екологічних змін, вчасно і адекватно реагувати на постійні зміни зовнішнього середовища та вести екологічну діяльність, спрямовану на отримання прибутку, максимально використовуючи сучасні ресурсозберігаючі технології, екологічно безпечні споруди і промислові виробництва та управління ними, реалізацію інженерно-екологічних рішень для раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища	х	х		Індивідуальне аналітичне завдання
ДРН 3. Визначати екологічні стратегії країн (підприємств) та їхні регіональні економічні пріоритети з урахуванням національних економічних інтересів і безпекової компоненти міжнародної екологічної діяльності у контексті глобальних проблем людства.		х	х	Есе
ДРН 4. Аналізувати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження міжнародних екологічних проектів різних країн світу.		х		Індивідуальне аналітичне завдання
ДРН 5. Робити висновки та давати оцінку непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.		х		Проект

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу				Рекомендована література
	Аудиторна робота			Самостійна робота	
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. <i>Теоретичні засади міжнародної екологічної діяльності.</i> 1. Об'єкт та мета міжнародного співробітництва в сфері екології. 2. Види і принципи екологічної політики. 3. Основні поняття міжнародної екологічної діяльності. 4. Історія становлення екології як науки.	2/2	2/-		9/12	11, 12, 13
Тема 2. <i>Глобальні екологічні проблеми та шляхи їх розв'язання.</i> 1. Екологічні проблеми на різних етапах розвитку суспільства 2. Економічні взаємовідносини між суспільством та природою (причини екологічної дестабілізації) 3. Глобальний характер екологічних проблем. 4. Оцінка сучасної екологічної ситуації у світі (визначення найбільш забруднених місць на землі). 5. Антропогенне забруднення всесвіту. 6. Боротьба за врятування планети. Основні види забруднення навколишнього середовища. 7. Шляхи розв'язання екологічних проблем сучасності. 8. Моніторинг довкілля - нагальна проблема сьогодення.	2/-	2/-		9/12	11, 12, 13
Тема 3. <i>Територіальні аспекти формування сучасних глобальних екологічних процесів.</i> 1. П'ять глобальних напрямків міжнародного розвитку суспільства (індустріалізація суспільства, зростання населення, голод, виснаження неоновлених ресурсів, погіршення стану довкілля). 2. Еколого-економічна типологія країн світу. 3. Глобальні напрямки міжнародного розвитку суспільства. 4. Формування глобальної екології. 5. Глобальні моделі екорозвитку.	-/-	2/-		10/12	11, 12, 13
Тема 4. <i>Регулювання правових відносин у сфері міжнародної</i>	2/-	2/-		9/13	1, 3, 4, 11, 12, 13

<p><i>екологічної діяльності.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та принципи міжнародноправової охорони навколишнього середовища. 2. Джерела міжнародного екологічного права. 3. Міжнародна відповідальність за екологічні правопорушення. 4. Вирішення міжнародних екологічних спорів. Поняття та принципи правових відносин з охорони навколишнього середовища. 5. Джерела міжнародного екологічного права. 6. Міжнародно-правова охорона планетарного середовища та космічного простору. 7. Міжнародно-правова охорона морського середовища. 8. Міжнародно-правова охорона рослинного і тваринного світу. 					
<p>Тема 5. <i>Досвід міжнародної співпраці у сфері охорони навколишнього середовища.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи екологічної політики розвинених зарубіжних країн. 2. Специфіка зарубіжного екологічного законодавства та механізм його чинності. 3. Особливості міжнародного управління природокористуванням в окремих країнах. 4. Екологічний моніторинг країн світу. 5. Міжнародне економічне співробітництво в реалізації глобальних екологічних проектів. 6. Міжнародні природоохоронні конвенції на угоди ратифіковані Україною. 	2/-	2/-		9/13	3, 4, 11, 12, 13
<p>Тема 6. <i>Еколого-економічна діяльність міжнародних інституцій.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища під егідою ООН. 2. Громадські «зелені» організації та рухи. 3. Міжнародні громадські еколого-економічні організації. 4. Діяльність міжнародних організацій щодо покращення екологічної ситуації у світі. 5. Роль Грінпіс у вирішенні глобальних проблем екології. 6. Міжнародне природоохоронне співробітництво України з міжнародними інституціями. 	2/-	2/-		9/13	3, 4, 11, 12, 13

<p>Тема 7. Система економічних інструментів екологічної політики міжнародної екологічної політики.</p> <p>1. Основи міжнародної екологічної політики розвинених зарубіжних країн.</p> <p>2. Система адміністративно-контрольних методів та економічних інструментів в міжнародному екологічному управлінні.</p> <p>3. Світовий досвід застосування екологічних податків.</p> <p>4. Особливості використання інструментів екологічної політики в системі міжнародного управління природокористуванням.</p> <p>5. Еколого-економічні інструменти: принципи формування і механізми дії.</p>	2/-	2/-		9/13	3, 11, 12, 13
Всього	12/2	14/-		64/88	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	Кількість годин
ДРН 1. Розуміти набуті знання, розуміти предметну область, використовуючи теоретичну базу та знання механізмів і методів міжнародної екологічної діяльності, навчитися з успіхом використовувати їх на практиці для роботи в сучасних умовах.	Проблемна лекція, тематична дискусія, «круглий стіл», «мозгова атака». аналіз конкретних виробничих ситуацій.	5/1	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань	13/17
ДРН 2. Передбачати тенденції майбутніх екологічних змін, вчасно і адекватно реагувати на постійні зміни зовнішнього середовища та вести екологічну діяльність, спрямовану на отримання прибутку, максимально використовуючи сучасні ресурсозберігаючі технології, екологічно безпечні	Проблемна лекція, тематична дискусія, аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	5/1	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань	13/17

споруди і промислові виробництва та управління ними, реалізацію інженерно-екологічних рішень для раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища				
ДРН 3. Визначати екологічні стратегії країн (підприємств) та їхні регіональні економічні пріоритети з урахуванням національних економічних інтересів і безпекової компоненти міжнародної екологічної діяльності у контексті глобальних проблем людства.	Проблемна лекція, тематична дискусія, аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	5/-	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань	12/18
ДРН 4. Аналізувати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження міжнародних екологічних проектів різних країн світу.	Проблемна лекція, тематична дискусія, аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	5/-	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань	13/18
ДРН 5. Робити висновки та давати оцінку непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.	Проблемна лекція, тематична дискусія, аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	6/-	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань	13/18

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Виконання індивідуального аналітичного завдання	20 балів / 20%	На 2 тижні
2.	Тест множинного вибору	10 балів / 10%	На 6 тижні
3.	Тест множинного вибору (атестація)	15 балів / 15%	На 7 тижні
4.	Есе	10 балів / 10%	На 9 тижні
5.	Виконання індивідуального аналітичного завдання	20 балів / 20%	На 11 тижні
6.	Проект (підготовка, презентація, захист)	15 балів / 15%	На 12 тижні
7.	Тест множинного вибору	10 балів / 10%	На 13 тижні

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	відмінно
Виконання індивідуального аналітичного завдання	<12 балів	12-16 балів	16-18 балів	18-20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Тест множинного вибору	<6 балів	6-7 балів	7-9 балів	9-10 балів
	<12 вірних відповідей	12-14 вірних відповідей	14-18 вірних відповідей	18-20 вірних відповідей
Тест множинного вибору (атестація)	<8 балів	8-10 балів	10-14 балів	14-15 балів
	<6 вірних відповідей	7-10 вірних відповідей	10-14 вірних відповідей	14-15 вірних відповідей
Есе	<6 балів	6 балів	8 балів	10 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Виконання індивідуального аналітичного завдання	<12 балів	12-16 балів	16-18 балів	18-20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Проект (підготовка, презентація, захист)	<11 балів	11-12 балів	12-13 балів	14-15 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Представити результати досліджень у різний спосіб	Представити результати досліджень у відповідному форматі	Представити результати досліджень у спосіб, що є найбільш відповідним за

				<i>певних обставин, використовуючи різні форми подання інформації</i>
Тест множинного вибору	<5 балів	5-7 балів	7-8 балів	9-10 балів
	<i><12 вірних відповідей</i>	<i>12-14 вірних відповідей</i>	<i>14-18 вірних відповідей</i>	<i>18-20 вірних відповідей</i>

5.3.Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	<i>Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів щодо виконання індивідуальних аналітичних завдань</i>	<i>Протягом 1 тижня</i>
2	<i>Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів щодо виконання есе</i>	<i>Протягом 8 тижня</i>
3	<i>Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів щодо виконання індивідуальних аналітичних завдань</i>	<i>Протягом 10 тижня</i>
4	<i>Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів щодо виконання проекту (підготовка, презентація, захист)</i>	<i>Протягом 11 тижня</i>

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

2.1. Основні джерела

2.1.1. Підручники, посібники

1. Задорожній О. В., Медведєва М. О. Міжнародне право навколишнього середовища: підручник. К.: Промені, 2010. 510 с.
2. Лозо В. І. Становлення і розвиток правових основ екологічної стратегії Європейського Союзу. Х : Право, 2010. 251 с.
3. Екологічне право: підручник / за ред. А. П. Гетьмана. Х. : Право, 2013. 432 с.
4. Орехов С.Ф. Міжнародно-правове регулювання охорони довкілля в Європейському Союзі: посібник. Фенікс, 2018. 384 с.
5. Основи екології: Підручник. Затверджено МОН / Олійник Я.Б., Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. К.: Знання, 2012. 558 с.
6. Рябець К. А. Екологічне право України: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 438 с.
7. Самойленко Н.М., Райко Д.В., Аверченко В.І. Організація та управління в природоохоронній діяльності: навч. посіб. Харків: НТУ «ХП», Видавництво «Лідер», 2018. 174 с
8. Телюра Н. О. Конспект лекцій з дисципліни «Організація та управління в природоохоронній діяльності» (для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання за напрямом 6.040106 – Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування). Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2016. 124 с.
9. Шлапак Н.С., Волошин В.С., Серкутан Т.В. Екологічний менеджмент: підручник. Маріуполь : ПДТУ, 2016. 205 с.
10. Худоба В. Екологія: навч.-метод. посіб. Львів: ЛДУФК, 2016. 92 с.

2.1.2. Методичне забезпечення

11. Могильна Л.М. Міжнародна екологічна діяльність. Конспект лекцій щодо проведення лекційних занять для студентів спеціальності 101 «Екологія» денної форми навчання ОС «Бакалавр». Суми, 2019 р. 62 с. (Протокол № 2 від 31.10.19 р.)
12. Могильна Л.М. Методичні рекомендації для підготовки та проведення практичних занять з дисципліни «Міжнародна екологічна діяльність» для студентів спеціальності 101 «Екологія» ОС «Бакалавр» денної форми навчання. Суми, 2019 р. 56 с. (Протокол № 2 від 31.10.19 р.)
13. Могильна Л.М. Методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни «Міжнародна екологічна діяльність» для студентів 4 курсу денної форми навчання за спеціальністю 101 «Екологія», ОС «Бакалавр». Суми, 2019 р. 34 с. (Протокол № 2 від 31.10.19 р.)

2.1.3. Інші джерела

14. Бут Ю. Стратегічні пріоритети Європейського Союзу в сфері охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. К., 2011. Вип. 98, ч. 2. С. 6–8.
15. Вівчаренко О. Міжнародно-правові вимоги щодо охорони земель / О. Вівчаренко. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2010. № 3. С. 60–66.

- 16 Гончаров, Ф. І. Способи захисту земельних і водних ресурсів від забруднення техногенного і природного походження : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра техн. наук: спец. 06.01.02-с.-г. меліорації (технічні науки) / Ф. І. Гончаров ; НААН України, Ін-т водних пробл. і меліор. К. : НУБіП України, 2012. 35 с.
- 17 Гіждіван Л. Про загальні питання міжнародної відповідальності за екологічну шкоду. *Право України*. 2010. № 7. С. 164–168.
- 18 Герасименко Я. О. Міжнародний екологічний правопорядок та екологічні права. *Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина* : зб. наук. ст. та тез наук. повідомл. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф., Полтава, 23 листоп. 2012 р. X., 2012. Ч. 1. С. 178–180.
- 19 Данилишин, Б. М. Економіка природокористування : підручник / Б. М. Данилишин, М. А. Хвесик, В. А. Голян ; М-во освіти і науки України, НАН України. К. : Кондор, 2010. 464 с.
- 20 Екологічне інспектування : навч. посіб. / В. В. Власенко, М. А. Дзюмак, В. А. Мазур, Ю. В. Дубовий. Вінниця : Едельвейс і К, 2011. 191 с.
- 21 Екологічні проблеми землеробства : навч. посіб. / І. Д. Примака, Ю. П. Манько, Н. М. Рідей [та ін.] ; ред. І. Д. Примака. К. : ЦУЛ, 2010. 455 с.
- 22 Клименко, М. О. Екологія міських систем : підручник / М. О. Клименко, Ю. В. Пилипенко, О. С. Мороз. Херсон : Олді-плюс, 2010. 292 с.
- 23 Князева Т.В. К Міжнародна екологічна політика: теорія, методологія, сценарії розвитку: монографія / [Т.В. Князева; ДонДУУ]. Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2014. 384 с.
- 24 Міжнародне право навколишнього середовища: стан та перспективи розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. К. : Обрії, 2010. 213 с.

2.2 Додаткові джерела

25. Державний комітет із статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
26. Єдиний державний реєстр Міжнародних організацій, членом яких є Україна. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/io-register>.
27. Левандівський О. Т. Інструменти фінансово – економічного регулювання природокористування та відтворення природних ресурсів. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/91.pdf.
28. Barrow C. J. *Environmental Management and Development*. Published by Routledge 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon OX14 4RN. 2015. 287 p.
- 29 Timothy O’Riordan. *Environmental Science for Environmental Management*. Published 28 October 2014. Pub. Location London Imprint Routledge. 538 p. DOI <https://doi.org/10.4324/9781315839592>